

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania W. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
z udziałem zainteresowanych: A. B., K. C. i Ł. D.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 lutego 2020 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 2 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 2 października 2018 r. oddalił apelację płatnika składek W. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 lipca 2017 r., oddalającego wniesione przez niego odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 19 października 2016 r. stwierdzającej, że zainteresowani A. B., K. C. i Ł. D., jako zleceniobiorcy płatnika składek, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnym, rentowemu i wypadkowemu we wskazanych w decyzji okresach.

Odwołujący się wywiódł od powyższego wyroku skargę kasacyjną, podnosząc w podstawie naruszenia prawa materialnego zarzut obrazu przepisów art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o

systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.) w związku z art. 750 k.c. i art. 353¹ k.c. w związku z art. 750 k.c. i art. 627 k.c.

Z powołaniem na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji oraz uchylenie wydanych przez organ rentowy decyzji; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W skardze kasacyjnej zawarty jest wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania wobec występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego o treści: Czy ocena czynności prawnej i jej skutków na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych wyłącza dalsze konsekwencje prawne i konieczność dokonania ponownej oceny tej czynności również w ramach systemu norm prawa cywilnego, a w szczególności czy ocena umowy, która została zawarta zgodnie z zamiarem i wolą stron jako umowa rezultatu, do której należałoby zgodnie z wolą stron umowy stosować przepisy regulujące umowę o dzieło, może zostać zakwalifikowana przez organ rentowy jako umowa zlecenia, bez rozważenia następnych konsekwencji prawnych takiej kwalifikacji dla jej postanowień o charakterze *essentialia negotii*? Tak dokonana interpretacja umowy może bowiem powodować konieczność stwierdzenia, że umowa taka lub jej poszczególne postanowienia o charakterze *essentialia negotii* naruszają treść art. 353¹ k.c. (natura stosunku), a w konsekwencji ocena taka musi prowadzić do uznania, iż czynność prawna lub jej poszczególne postanowienia podlegające interpretacji w ten sposób są nieważne w związku z art. 58 § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania uzasadniony występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia

prawnego. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie – wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny i na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne).

Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wówczas, gdy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Nie istnieje przy tym możliwość stwierdzenia, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Tego rodzaju sytuacja występuje zaś w niniejszej sprawie w odniesieniu do sformułowanego przez skarżącego zagadnienia prawnego. Należy bowiem zauważyć, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych może, bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia wskazujące

na charakter stosunku prawnego, którym strony zamierzały się poddać, ustalić jej rzeczywisty charakter i istniejący tytuł ubezpieczenia. Ustalenie przez organ rentowy, że między stronami umowy o dzieło zachodzą stosunki polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług odpowiadających umowom nazwanym, zdefiniowanym w art. 734 i art. 758 k.c. lub właściwych umowom, do których - stosownie do art. 750 k.c. - stosuje się przepisy o zleceniu, nakazuje zaś wydanie przez ten organ decyzji na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 z zastosowaniem art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II UK 454/13, LEX nr 1495840; z dnia 1 lutego 2017 r., I UK 81/16, LEX nr 2242159; z dnia 10 stycznia 2017 r., II UK 518/15, LEX nr 2209108 i z dnia 13 stycznia 2016 r., III UK 53/15, LEX nr 1984624).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zwraca się również uwagę, że skoro wola stron nie może zmieniać ustawy, to strony nie mogą nazwać umową o dzieło zobowiązania, którego przedmiotem nie jest dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. Okoliczność, że strony umowy określiły łączący je stosunek prawny jako umowę o dzieło, eksponując w ten sposób jej charakter, nie jest zatem elementem decydującym samodzielnie o rodzaju zobowiązania, które ostatecznie - z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy - określa sąd (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010 r., II UK 334/09, LEX nr 604221; z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12, LEX nr 1618766; z dnia 21 marca 2013 r., III CSK 216/12, LEX nr 1324298; z dnia 21 lipca 2016 r., I UK 313/15, LEX nr 2111409). Oznacza to, że strony, korzystając ze swobody umów, nie mogą ukształtować stosunku prawnego w ten sposób, że nie odpowiadałby on podstawowym cechom charakterystycznym dla obowiązującego w polskim systemie prawnym modelu stosunku obligacyjnego lub też modelu określonego rodzaju zobowiązania. Zatem strony nie mogą nadać więzi prawnej przymiotu umowy o dzieło umowy, jeśli wynikające z tej umowy relacje (prawa i obowiązki stron) nie odpowiadają właściwości tego stosunku prawnego. Wyrażona w art. 353¹ k.c. zasada swobody umów, w myśl której stronom umowy gwarantuje się możliwość wyboru rodzaju stosunku prawnego, który będzie je łączył, nie oznacza dowolności kreowania stosunków prawnych, bowiem już z treści art. 353¹ k.c. wynika, że treść umowy nie może sprzeciwiać się naturze danego stosunku prawnego. W wyroku z dnia 26

września 2019 r., III UK 252/18, (LEX nr 2735037) Sąd Najwyższy zważył, że jeśli umowa wykazuje cechy wspólne dla co najmniej dwóch różnych rodzajów (typów) umów np. umowy rezultatu i umowy starannego działania), to w celu dokonania jej właściwej kwalifikacji prawnej należy posłużyć się metodą typologiczną, której istota sprowadza się do poczynienia ustaleń w kierunku, jakie cechy przeważają (dominują) w umowie. W razie wątpliwości, czy dana umowa jest umową o dzieło czy umową zlecenia, należy ustalić, czy w treści i sposobie jej wykonywania przeważają cechy jednej z tych umów. Dopiero wówczas, gdy umowa poddawana analizie (w swej treści, a zwłaszcza w sposobie wykonywania) wykazuje z ich jednakowym nasileniem cechy wspólne dla co najmniej dwóch różnych wzorców umownych, o jej typie (rodzaju) decyduje zgodny zamiar stron i cel umowy, który może (ale wcale nie musi) wyrażać się także w nazwie umowy. Istotne (pomocne) przy kwalifikacji takiej umowy jest też uwzględnienie okoliczności towarzyszących jej zawarciu. Nazwa umowy z eksponowaniem terminologii służącej podkreśleniu charakteru umowy jako umowy zlecenia lub umowy o dzieło, nie jest elementem decydującym samodzielnie o rodzaju zobowiązania, w oderwaniu od oceny rzeczywistego przedmiotu tej umowy i sposobu oraz okoliczności jej zawarcia i wykonania.

Wypada przypomnieć, że Sądy w niniejszej sprawie ustaliły, iż przedmiotem umów nazwanych umowami o dzieło łączących płatnika składek z zainteresowanymi było doręczenie przesyłek pobranych z Poczty Polskiej. Wykonywane przez ubezpieczonych czynności miały charakter powtarzalny i nie wymagały żadnej inwencji twórczej. Wynagrodzenie przysługiwało ubezpieczonym za ilość wykonanej przez nich pracy, którą było skuteczne doręczenie wydanych przesyłek. Sąd Apelacyjny uznał, że strony zakwestionowanych przez organ rentowy umów o dzieło w istocie nawiązały stosunek obligacyjny odpowiadający swoim charakterem umowie o świadczenie usług. Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest zaś związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Skoro skarżący nie zdołał wykazać istnienia powołanej przez siebie przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji.

